

Kirjeenvaihtajajäsenemme Horst Stoeckelin anestesiologian historian museo Bonnissa täyttää kaksi vuotta!

Tapani Tammisto

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Horst Stoeckel, Bonnin Friedrich-Wilhelm-yliopiston anestesiologian emeritusprofessori, kutsuttiin SAY:n kirjeenvaihtajajäseneksi vuonna 1990. Tapahtuman kunniaksi järjestettiin vuosikokouksen yhteydessä professori Stoeckelin keskeistä tutkimusalueetta peilaava minisymposio "Closed loop feed back control in anaesthesia", jossa kutsuvieraan lisäksi myös hänen suomalainen "vaihto-oppilaansa" Klaus Olkkola esitelmöi. Kansainvälisesti tunnettu aktiivinen tutkijaprofessori jäi eläkkeelle vuonna 1995. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt saksankielisen ilmaisun mukaista siirtymistä "leposäättyyn", vaan intohimoisen keräilijäluonteen vapautumista arkityön kahleista.

Jo muutamia vuosia ennen eläköitymistään Horst Stoeckel oli saanut käsiinsä muutamia historiallisesti arvokkaita anestesiavälineitä, kuten esim. jäljennöksen Mortonin kuuluisassa demonstraatioissaan 16.10.1846 käyttämästä "Bostonin lasipallosta" ja uuden klinikkarakennuksensa avajaisissa vuonna 1994 lahjaksi saamansa Franz Kuhnin vuonna 1900 kehittämän alkuperäisen intubaatioputken. Tämä pieni, joskin arvokas, yksityiskokoelma ei vielä sellaisenaan riittänyt museon perustamiseen, mutta sinetöi päätöksen kerätä lisää esineistöä ja perustaa yleisen anestesiologian tietämyksen ja siten anestesiologian imagon parantamiseksi anestesiologian kehitystä esittelevä museo ja kirjasto. Päätös teki Stoeckelistä intohimoisen keräilijän. Uskomattomalla tarmolla, jopa suorastaan keräilyvimman riivaamana, Stoeckelin onnistui hyvien kansainvälisten yhteyksiensä avulla vain runsaassa viidessä vuodessa koota, osin lahjoituksina ja kestolainoina, noin 450 näyttelyesineitä, joiden entisöintiin ja "puleeraukseen" myös hänen Karin-vaimonsa ja Nicole-tyttärensä

merkittäväällä tavalla joutuivat osallistumaan.

Tämän pääosin Saksasta, mutta myös eri puolilta maailmaa kerätyn Manner-Euroopan merkittävimmän kokoelman toteutuksessa Stoeckel sai niin henkistä kuin aineellistakin tukea pääasiassa seuraavilta yhdistyksiltä: “Deutsche Gesellschaft für Anästhesiologie und Intensivmedizin”, “Berufsverband Deutscher Anästhesisten” ja “Verein der Freunde und Förderer des Horst-Stoeckel-Museums für die Geschichte der Anästhesiologie”. Näinä viitenä vuotena Stoeckelin onnistui näyttelyesineiden lisäksi kerätä noin 3000 niteen anesthesiologinen kirjasto. Yhdessä näyttelyesineiden kanssa jatkuvasti täydennettävä kirjasto tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet anesthesiologian historian tutkimukselle.

Suoritettuna suururakan tähtihetkeä juhlittiin sitten 7.10.2000 Bonnin Friedrich-Wilhelmin yliopiston päärakennuksen juhlasalissa pidetyssä museon avajaistilaisuudessa, jossa Stoeckel arvovaltaisen puhujakaartin viimeisenä luovutti kokoelmansa ja kirjastonsa yliopistolle. Avajaistilaisuuden jälkeen varsin monikansalliselle juhlayleisölle tarjottiin lounas yliopiston alueella “Venus-vuorella” museon vieressä olevassa “Mensassa” sekä tilaisuus tutustua museoon.

Museo on sijoitettu arkkitehtonisesti erittäin onnistuneesti ja tyylikkäästi uudistettuun entiseen hoitajien asuntolaan. Rakennuksen läpi kulkeva keskikäytävä jakaa museon kahteen osaan. Näiden eri osastoissa on kaikkiaan 32 lasivitriiniä, joihin näyttelyesineet on järjestetty aiheettain. Museon ensi osa esittelee aikamatkana anestesiamenetelmien asteittain jatkuvaa kehittymistä “tippa-narkoosista” moderniksi integroiduksi anestesia-asemaksi. Museon tässä osassa on myös “Pioneerigalleria”, joka kuvitetuin posterein esittelee anestesian kehittymiseen ratkaisevasti vaikuttaneita henkilöitä ja heidän saavutuksiaan.

Näyttelyn toinen osa on omistettu anesthesiologiaan läheisesti liittyville tai anesthesiologian kehityksen luomille erikoisaiheille kuten esteettömän hengitystien turvaamiselle, lääkkeiden kehitykselle, monitoroinnille, nestehoidolle sekä ensi- ja tehohoidolle. Tämän toisen osan päättää ehkä museon “kruununjalokivenä” pidettävä entisen DDR:n puolelta yhdistymisen jälkeen saatu vuoden 1930:n leikkaussali, jonka koko varustus viimeistä piirtoa myöten on alkuperäinen.

Museon molempien osien vitriineissä on runsaasti arkikäyttöön liittyviä laitteita, jotka aina-

kin eläköityneessä anestesiahenkilökunnassa herrättävät käsin kosketeltavaa nostalgiaa. Näiden lisäksi vitriineistä löytyy myös paljon arvokkaita harvinaisuuksia, kuten esim. museoidean käynnistänyt Franz Kuhnin intubaatioputki vuodelta 1900, alkuperäinen Riva-Rocci-verenpainemittari samalta vuodelta sekä meidänkin Kirurgisessa sairaalassa käytetty Roth-Dräger-anestesiakoje vuodelta 1903. Monitorointia harrastaneita imponoi varmaan anestesiaavonnan pioneerin, Marburgin yliopiston entisen anesthesiologian professorin, Karl-Heinz Oehmigin noin kaksi metriä korkea “anestesia- ja valvontakaappi” (“Anästhesie- und Monitorschrank”) vuodelta 1956. Suomalaisen mieltä lämmittänee Datex-Ohmedan lahjoittama, vuonna 1975 markkinoitu hiilidioksidianalysointilaite CD-101. Keskikäytävän seinämien vanhojen oppikirjojen, monografioiden ja anestesian historiaa esittelevien tekstien galleria täydentää näyttelyä. Lisäksi museon tiloissa on jo edellä mainittu kirjasto kokoustiloihin, kaksi PC:llä ja internetillä varustettua tutkijanhuonetta, arkistohuone ja pieni keittiö.

Wie Sie uns erreichen

Mit dem Auto

auf der rechtsrheinischen Seite:

auf der A 3 ► Abfahrt **Siegburg Bonn** ► A 560 ► A 59

► A 565 Richtung Bonn Ausfahrt **Bonn-Poppelsdorf**.

Folgen Sie dann auf der Hauptstraße der Beschilderung **Universitätsklinikum**

auf der linksrheinischen Seite:

von Köln A 555 oder von Süden A 565 bis **Bonn-Poppelsdorf** und weiter wie oben.

Mit der **Bahn** (auch vom Airport Köln-Bonn) bis

Hauptbahnhof Bonn:

Bus Linie 620 ► Haltestelle **Kliniken**

Museon kaksivuotisen toiminnan aikana kokoelmia on edelleen kartutettu innolla, niin että kirjasto käsittää jo noin 4000 nidettä ja näyttelyesineitäkin on jo yli 800. Lisähankintojen erikoiskohteena ovat tällä haavaa anestesian yhteydessä käytetyt lääkevalmisteet pakkauksineen. Näiden toivelista käsittää yli 50 valmistetta ja listan ykköksenä on viime vuosisadan alussa ainakin Pietarissa käytetty Hedonal. Museossa on käynyt tähän mennessä runsaat 1000 vierailijaa, joista osa on viihtynyt siellä päivä- jopa viikkokaupalla.. Potentiaalisten asianharrastajien suuren kokonaismäärän huomioiden vierailijoiden määrää on toistaiseksi kuitenkin vielä pidettävä varsin vaatimattomana. Kävijät ovat yleensä olleet näkemästään innostuneita ja antaneet perin positiivista palautetta kuten esim. seuraava sitaatti osoittaa: "One of the finest museums of anaesthesia in the world today. Most students of the history of anaesthesia would recognise the three great muse-

um/archives of our speciality ...Chicago, London, Melbourne... All of these have been eclipsed by the opening of the museum in Bonn" (David Wilkinson in Anaesthesia News, Association of Anaesthetists of Great Britain and Ireland, No. 161/2001).

Professori Stoeckel on todella pystyttänyt anesteziologialle muistomerkin, jota on tervehdittävä ilolla ja kunnioituksella. Museolle voi vain näiden "imeväisvuosien" jälkeenkin toivoa onnea ja menestystä anesteziologisen tietämyksen ja anesteziologian imagon parantajana niin terveydenhuoltohenkilökunnan kuin myös ns. suuren yleisön piirissä. Museota voi lämpimästi suositella ja siihen kannattaa ehdottomasti tutustua, varsinkin jos matka muutenkin vie Reinin varteen.

Tapani Tammisto

Kuva: Juhani Lassander